

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö 5/1996 vp

Hallituksen esitys laiksi sairausvakuutuslain 5 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Eduskunta on 26 päivänä maaliskuuta 1996 lähettänyt sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan valmistelevalle esitykselle hallituksen esityksen 13/1996 vp laiksi sairausvakuutuslain 5 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuultavina apulaisosastopäällikkö Tuulikki Haikarainen, vanhempi hallitussihteeri Anja Kairisalo, hallitusneuvos Mauno Lindroos ja ylilääkäri Terhi Hermansson sosiaali- ja terveystieteiden osastopäällikkö Kaarina Ronkainen, yliproviisori Sinikka Rajaniemi ja apulaisylilääkäri Pauli Karli Kansaneläkelaitoksesta, osastopäällikkö Olavi Tokala Lääkelaitoksesta, johtaja Berndt Långvik ja sosiaali- ja terveystieteiden päällikkö Tuula Taskula Suomen Kuntaliitosta, sairaanhoitopiirin johtaja Jaakko Pihlajamäki Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiristä, johtava lääkäri Matti Toivakka Jalasjärven kunnan edustajana, toimitusjohtaja Jarmo Lehtonen Lääketieteellisyhteisöstä, toimitusjohtaja Reijo Kärkkäinen Suomen Apteekkariliitosta, farmaseuttinen johtaja Ulla Finne Suomen Farmasialiitosta, toiminnanjohtaja Liisa Leiva ja ylilääkäri Juhani Ruutiainen Suomen MS-Liitosta sekä sosiaali- ja terveystieteiden Marjaana Vuorinen ja projektivastaava Leena Jokinen Keuhkovammaliitosta.

Hallituksen esitys

Hallituksen esityksessä ehdotetaan uusien, käyttöalueeltaan vielä vakiintumattomien ja kalliiden lääkkeiden ohjaamista potilaalle julkisen terveydenhuoltojärjestelmän kautta. Sairausvakuutuslakia muutettaisiin siten, että mainittuja lääkkeitä ei korvattaisi sairausvakuutuslain perusteella. Lääkelakia sekä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettua lakia muutettaisiin siten, että tällaiset lääkkeet luovutettaisiin potilaalle sairaala-apteekista ja lääkekeskuksesta maksutta. Kustannusten tasaami-

seksi erikoissairaanhoitolakiin lisättäisiin asetuksenantovaltuus, jolloin asetuksella voidaan säätää lääkekulujen huomioon ottamisesta sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tasausjärjestelmässä. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä toukokuuta 1996 ja olemaan voimassa vuoden 1996 loppuun.

Valiokunnan kannanotot

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena, että väliaikaisesti järjestetään vakiintumattomien, kalliiden lääkkeiden korvausjärjestelmä. Poikkeuksellista menettelyä tulee jatkaa vain niin kauan, kunnes lääkkeiden asema lääkehuollossa on vakiintunut ja lääketieteellinen tietämys on lisääntynyt siinä määrin, että poikkeukseen ei enää ole tarvetta. Vaikka lainmuutos on tilapäinen, tulee mahdollisimman nopeasti selvittää tällaisia lääkkeitä koskeva pysyvä järjestely ja saattaa ehdotus siitä eduskunnan käsittelyyn kuluvan vuoden loppuun mennessä.

Valiokunta pitää tärkeänä, että hallituksen esityksessä tarkoitettujen kahden lääkkeen määräämismenettely pysyy valvottuna ja tarkoituksenmukaisena. Tästä syystä valiokunta ehdottaa lääkelain muuttamista koskevan lakiehdotuksen 66 §:ää muutettavaksi siten, että lääke voidaan luovuttaa vain sairaanhoitopiiriin tai sairaalakuntayhtymän ylläpitämästä sairaala-apteekista ja lääkekeskuksesta. Tällöin toiminta tulee kateutuksi koko maassa, mutta lääkettä ei voida määrätä terveyskeskuksesta. Tämä on tarkoituksenmukaista siitakin syystä, että lainsäädännön yhteydessä esitetty tasausjärjestelmä ei voi toteutua, jos lääkkeet luovutetaan kansanterveystyön pohjalta.

Erikoissairaanhoitolakiin lisättävä asetuksenantovaltuus merkitsee sitä, että asetuksella kuntayhtymän tasausjärjestelmä ohjattaisiin käytettäväksi näihin kahteen lääkkeeseen. Esite-

tyn asetusluonnoksen mukaan tasausraja poikkeuksellisen suurista potilaskohtaisista kustannuksista olisi 50 000 markkaa. Nykyisin tasausjärjestelmä on toteutettu kuntayhtymien perussopimuksissa ja tasauksen markkamäärä ja menettelyt saattavat vaihdella. Mahdollisesti kuntayhtymille syntyy myös tarvetta perussopimuksen muuttamiseen. Toisaalta käsillä olevan lainsäädännön mukaisen kahden lääkkeen tasausjärjestelmä ja tasausraja syntyvät jo suoraan lainsäädännön nojalla. Kuntayhtymien tulee kuitenkin ryhtyä tarpeellisiin perussopimuksen muutoksiin, jotta järjestelmä voi toimia mahdollisimman kitkattomasti.

Järjestelmä alentaa potilaan kustannuksia. Kun lääke luovutetaan sairaala-apteekista, se on kokonaisuudessaan maksuton eikä sairausvakuutuksen omavastuusuutta vastaavaa kustannusta synny. Saadun selvityksen mukaan lääkkeiden määrääminen edellyttää aina vähintään

polikliinisiä tutkimuksia, joten tästä aiheutuu potilaalle kustannuksia.

Oikeus saada lääkettä ei ole subjektiivinen, joten potilaan asema ei muutu sen mukaan, onko kyseessä sairausvakuutusjärjestelmä vai erikoissairaanhoidon kautta määrätty lääke. Näin ollen myöskään potilaan asema ei lääkkeen saamisen osalta muutu nyt esitetyssä järjestelmässä muutoksenhaun kannalta.

Edellä esitettyyn ja hallituksen esityksen perusteluihin viitaten sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Näin ollen valtiokunta kunnioittavasti ehdottaa,

*että 1., 3. ja 4. lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomina ja
että 2. lakiehdotus hyväksyttäisiin näin
kuuluvana:*

2.

Laki

lääkelain väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään väliaikaisesti 10 päivänä huhtikuuta 1987 annetun lääkelain (395/87) 66 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 8 päivänä maaliskuuta 1993 annetulla lailla (248/93), uusi 3 momentti ja lakiin uusi 66 a §, seuraavasti:

66 §

Sairaanhoitopiirin tai sairaalakuntayhtymän ylläpitämästä sairaala-apteekista ja lääkekeskuksesta voidaan luovuttaa vastikkeetta sairausvakuutuslain 5 a §:n 1 momentin nojalla annetussa valtioneuvoston päätöksessä tarkoitetut lääkkeet.

66 a §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulosäännös
(Kuten hallituksen esityksessä)

Helsingissä 16 päivänä huhtikuuta 1996

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Jouko Skinnari /sd, varapuheenjohtaja Maija Perho /kok ja jäsenet Anne Huotari /vas, Liisa Hyssälä /kesk, Timo Ihamäki /kok, Paula Kokkonen /kok, Mik-

ko Kuoppa /va-r, Eero Lämsä /kesk, Pirkko Peltomäki /sd, Maija Rask /sd, Osmo Soininvaara /vihr ja Marja-Leena Viljamaa /sd sekä varajäsen Pehr Lövgren /r.

Vastalause

Hallitus on esittänyt kahden uuden, kalliin lääkkeen korvausmenettelyssä poikettavaksi vaikiintuneesta menettelystä. Sairausvakuutuksen kautta tapahtuvan kustannusten korvauksen sijasta vastuu siirtyisi kunnille. Kuntakohtaiseen kustannusten tasaukseen luotaisiin tasausjärjestelmä. Kunnille tulevaa laskennallista valtionosuutta lisättäisiin 40 miljoonalla markalla. Poikkeusmenettely olisi väliaikainen, toukuuun alusta vuoden 1996 loppuun.

Mielestämme tällaisen uuden käytännön ja siitä seuraavan byrokratian luominen ei ole mielekäästä, varsinkin jos se todella olisi tarkoitettu olemaan voimassa vain kahdeksan kuukautta. Vai onko mahdollisesti sittenkin tarkoitus jatkaa ja kenties laajentaakin menettelyä myöhemmin?

Yksinkertaisinta on toimia voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti siten, että mainitut kaksi lääkettä lisätään valtioneuvoston päätökseen kokonaan korvattavista lääkkeistä. Määrämisperusteisiin voidaan tehdä rajaus (esimerkiksi oikeus lääkkeen aloittamiseen keskus-sairaalan neurologian yksiköissä), joka varmis-

taa lääkityksen asianmukaiset perusteet. Päätös tulisi tehdä nopeasti, jotta hoidosta hyötyvien potilaiden asema tulisi mahdollisimman hyvin turvatuksi.

Ottaen huomioon esimerkiksi MS-taudin esiintyvyyden alueelliset ja kuntakohtaiset vaihtelut on valtakunnallinen kustannusten tasausjärjestelmä kaikkein tasapuolisin potilaiden ja kuntien kannalta. Tämä toteutuu parhaiten nykyisen sairausvakuutuksen lääkekorvausjärjestelmän puitteissa.

Emme hyväksy hallituksen esitystä lääkekorvauskäytännön muuttamisesta, koska se saattaa tiettyjä sairauksia sairastavat kansalaiset eri asemaan muiden kanssa ja johtaa kuntien välisten kustannuserojen poistamisessa tarpeettomaan, uuteen ja byrokraattiseen menettelyyn. Viimeksi mainittua epäkohtaa tosin valiokunnan enemmistön esittämä korjaus jossain määrin poistaisi. Sairaanhoidopiirien välillä ero kuitenkin säilyisi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hylättäisiin.

Helsingissä 16 päivänä huhtikuuta 1996

Liisa Hyssälä /kesk

Eero Lämä /kesk

